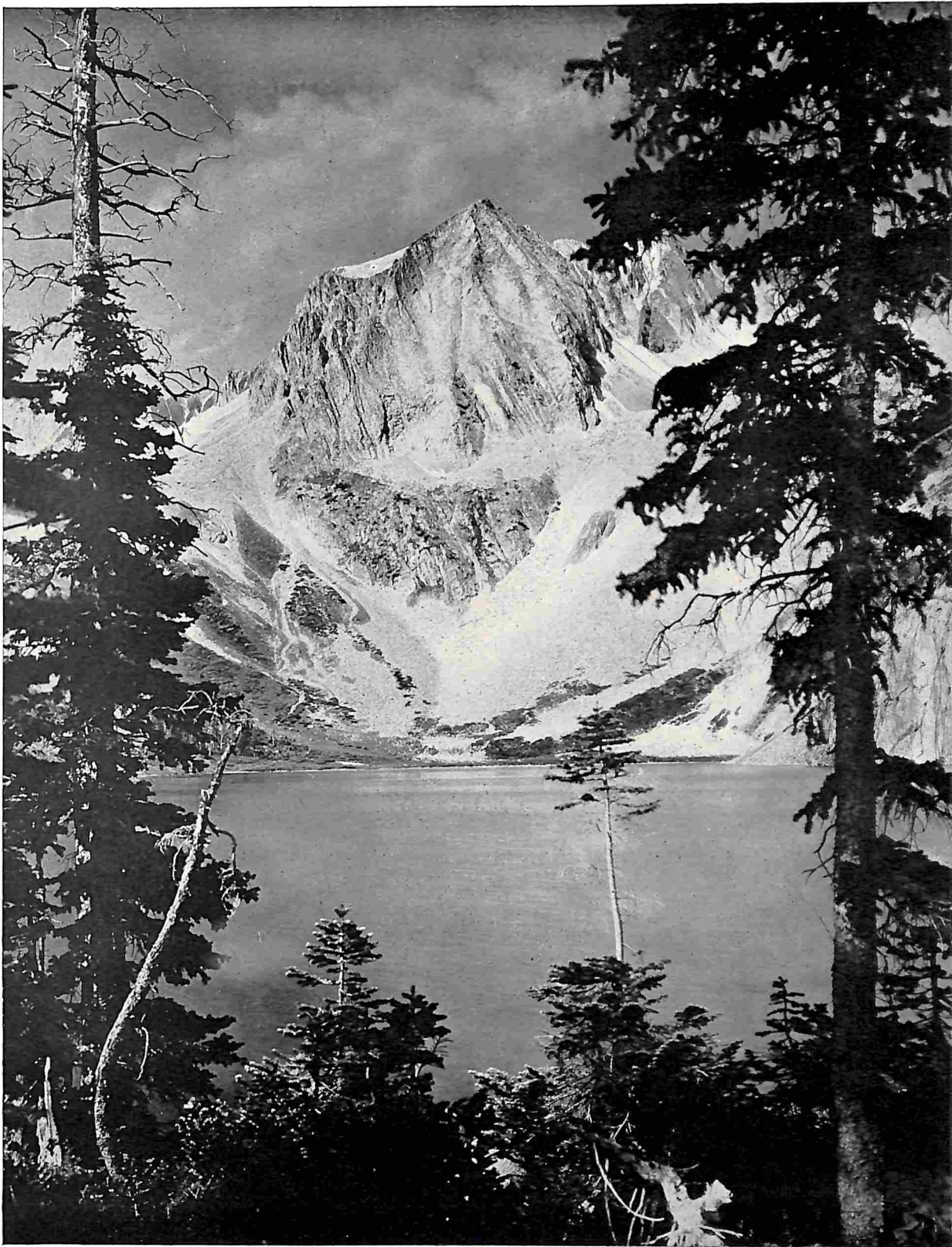

BUITEN

21^E JAARGANG N^O. 31.

ZATERDAG 30 JULI 1927.

DE SNOWMASS PEAK EN HET SNOWMASS LAKE IN HET HOLY CROSS NATIONAL FOREST (COLORADO)

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE SNOURNASS PEAK EN HET SNOWMASS LAKE IN HET HOLY CROSS NATIONAL FOREST (COLORADO) (ILLUSTRATIE)	BLZ. 361
OP DE HELLING DER BARRANCA, DOOR HERMAN WHITAKER (2)	BLZ. 362
OUDE SCHIEDAM (GEÏLL.), DOOR M. C. SIGAL JR. (1)	BLZ. 364—368
ONS DAGELIJSCH BROOD, DOOR C. VISSER	BLZ. 365
DE KONIJNENBERG, DOOR H. E. KUYLMAN	BLZ. 367
DE ST. MAURITSKAPEL EN HET „BRATWURSTGLÖCKLEIN” TE NEURENBERG (GEÏLL.), DOOR L.	BLZ. 369
VERPLETTERD, DOOR KERST ZWART	BLZ. 369
VAN VERRE STRANDEN (GEÏLLUSTREERD), DOOR W. A. SCHRAUWEN (1)	BLZ. 370—371
IN HET RIJK DER STILTE, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (2)	BLZ. 371
GEZICHT OP ZUTFEN AAN DEN IJSELKANT (ILL.)	BLZ. 372

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken betrefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Op de helling der Barranca

DOOR

2) HERMAN WHITAKER.

DE Engelschen hebben al hun arbeiders meegebracht uit Mexico Stad.
De hacendado die Seyd zijn hulp had aangeboden, stond aan het andere einde van het perron te praten met een rancho en terwijl hij spijtig naar hem keek, vroeg Seyd: „Ken je hem?”

De chef knikte. „Sebastien Rocha? Jawel; hij is een neef van den generaal”.

„Hij heeft aangeboden mij muilieren te bezorgen”.

„Hij! Maar man! Hij haat alle gringos! Hij heeft aangeboden je te helpen? Als hij weet waar je heen moet, zal hij wel terugkrabbelen”. Met een laatste poging om hem terug te houden, voegde hij erbij: „Maar al doet hij dat niet, zie ik nog niet hoe je wat kan verdienen, terwijl de prijzen en vrachttarieven nog net zoo staan als toen de Engelschen er door geruïneerd zijn”.

„Dat is onze zaak”, lachte Seyd. En toen, getroffen door de oprecht gemeende belangstelling van den goeden kerel, zei hij: „Kan je je herinneren, dat er hier aan het station ooit ladingen steen zijn aangekomen?”

„Zeker, drie karrevrachten, bestemd voor den Duitscher. Maar wat heeft dat te maken met —”

„Dit heeft er zooveel mee te maken — dat de Duitscher wist wat hem te doen stond. Ofschoon de mijn rijker aan koper is dan enige andere die ik ooit gezien heb, behalve nog dat er genoeg goud in zit om de kosten van het smelten te dekken, zou het, zooals je terecht zegt, niet loonend zijn om tegen de huidige prijzen te verzenden. Maar als men het kan versmelten tot kopersteen¹⁾, zit er een fortuin in; en de Duitscher wist dat. Hij had al de fundamenten gelegd voor een

1) kopersteen = kopererts, dat na geroost te zijn gesmolten wordt en zoo gezuiverd van arsenicum, antimonium en silikaten, waarna het 30—50% koper bevat; mengsel van kopersulfuur en ijzersulfide.

ouderwetschen smelt-oven, en ofschoon de zaak niet groot opgezet is, zijn wij van plan dit als uitgangspunt voor een moderne installatie te benutten”.

„Dus dat is je plan?”

„Dat is ons plan”, gaf Billy toe. „Als de lieve neef daar ginds ons maar aan muilezels helpt, zullen wij de rest wel doen”.

Seyd aarzelde. „Ik ben bang, dat ik hem niet erg beleefd behandeld heb. Laten wij het eerst zelf probeeren”.

Al een half uur lang had hun bagage het middenpunt van de belangstelling der kruiers, ezeldrijvers en koetsiers gevormd, die het grootste deel der toeschouwers vormden, en toen de chef met zijn vingers knipte, kwamen er een honderdtal aanloopen. Daar ze allemaal probeerden er gauw bij te zijn en ieder greep wat hem voor de hand kwam, was de stapel in een oogwenk verdwenen en bezig zich naar alle kanten te verspreiden, toen Seyd's antwoord op een vraag ze plotseling deed stilstaan:

„Naar de Santa Gertrudis mijn!”

Bom! De zak met mijnwerkers-gereedschap viel van den schouder van den ezeldrijver die de vraag gesteld had, en hij had nauwelijks den grond geraakt of de andere dingen lagen er boven op.

„Ik heb 't je wel gezegd”, zei de chef.

Achter hen klonk een stem:

„Wat is er aan de hand, señores?”

Sebastien Rocha was ongemerkt naderbij gekomen en toen hij zich snel omwendde, zag Seyd weer dien onverklaarbaren blik waaruit nu ook vermaak sprak. Zijn ontstemdheid bedwingend, antwoordde hij rustig: „Wij willen naar de Hacienda San Nicolas gaan, señor, waarop wij concessie hebben aangevraagd voor de mijn, bekend als de Santa Gertrudis. Om de een of andere reden wil geen van die hombres¹⁾ ons daar brengen. Weet u misschien waarom?”

„Nu krijg je de poppen aan het dansen”, mompelde de chef.

Het was niet mogelijk op het bruine gelaat iets te lezen toen Rocha antwoordde: „Quién sabe? ²⁾ Vraag het hun bloed-broeder, den ezels. Men moet weinig te doen hebben en veel tijd te verliezen, als men probeeren wil de bijgeloovigheden van een ezeldrijver te doorgronden. Carlos!”

Terwijl hij gesproken had, waren de mannen verder weggegaan, maar nu bleven ze stilstaan en staarden voor zich uit, juist als een angstig troepje vee. De forsche ezeldrijver, die het eerst was weggelopen, kwam snel terug. Toen hij met de sombrero³⁾ in de hand voor ze stond, las Seyd de angst op zijn gezicht.

„Die kerel werkt soms voor mij”, vertelde de hacendado. Hij keek naar de bagage en zei: „U zult drie ezels noodig hebben en twee rijdieren. Hij heeft er maar twee. Calixto!” Toen een tweede ezeldrijver met dezelfde haast was komen aansnellen, beval hij hun rustig: „Jelui moet die señores naar Santa Gertrudis brengen”.

Met een kleine buiging verwijderde hij zich, vóór Seyd genoeg Spaansch verzameld had om hem te danken, en toen hij daarna omkeek om naar zijn dankbetuiging te luisteren, was duidelijk op zijn sarcastisch gezicht te lezen, dat hij begreep met welke gemengde gevoelens die woorden werden uitgesproken. De buiging waarmee hij het gebruikelijke antwoord gaf, was eigenlijk meer een schouderophalen: „Het heeft niets te beteekenen”.

DERDE HOOFDSTUK.

„Een oogenblik, señor!”

Daar de ezels met hun lasten reeds op weg waren gegaan, stonden Seyd en Billy juist op het punt op hun muilieren te stijgen, toen Sebastien ze van het perron toeriep: „Welken weg dacht u te nemen?” En toen Seyd antwoordde, dat hij het vorige jaar het pad had gevolgd, dat door de stad Chilpancin liep, raadde hij aan: „Er is een andere weg, die vele mijlen korter is. Zeg uw mannen, dat zij het oude pad langs de Barranca moeten nemen”.

Na hem bedankt te hebben, reden zij voort tusschen veelkleurige adobe⁴⁾ hutten, te midden van een omgeving, die sinds de dagen van Montezuma nog niet veel veranderd was. De straat was geplaveid met steenen uit de rivier, bechtig en krom en liep met een sterke helling af naar den stroom; en na een rammelende, smalle brug te hebben gepasseerd, kwa-

1) menschen, mannen. 2) wie weet? 3) hoed, speciaal de breed-gerande hoed, veel in Z.-Amerika gedragen. 4) in de zon gedroogde steenen.

men zij in een onbeschrijfelijk woeste streek. Eeuwen geleden had een vulkaan, die nu een koele sneeuwpijk naar den trillenden blauwen hemel opstak, een rooden hagel over de provincie geworpen en nog was de weg dien deze genomen had, zichtbaar tusschen velden waar koren groeide, dat als door een wonder zijn krachtige, groene stengels tusschen de steenen omhoog stak.

Ofschoon het nog heel vroeg was, trilden reeds hitte-golven boven het land. Het slaapwekkend gezoem van insecten, het fluisteren van een briesje door het loover maakte ze slaperig, en vóór ze een uur gereden hadden, zaten ze al te gapen. Het sissend praten der ezeldrijvers klonk zwakker in Seyd's ooren en ofschoon hij er zich flauw van bewust was, dat zij de velden hadden verlaten en de weg voortdurend en sterk daalde tusschen cactus- en mimosa-struiken naar een bosch van kopalgom-boomen, bleef hij zitten soezen tot een kreet van Billy hem opschrikt en een griezelijk schouwspel deed zien — een groot dozijn mummies wier verschrompelde opgehangen lichamen tegen elkaar sloegen, als het koeltje door de uitgespreide takken van een vijgeboom speelde.

„Bandieten, señor, dieven en moordenaars,” antwoordde de grootste der beide ezeldrijvers op Seyd's vraag. „Don Sebastien heeft ze laten ophangen”.

„Dat is onze vriend van het station”, merkte Billy op toen Seyd het antwoord voor hem vertaalde. „Ik weet zeker, dat de chef hem zoo genoemd heeft”.

De man knikte en voegde er aan toe: „En dat is maar een tiende gedeelte van de lui, die hij heeft opgehangen. Jaren lang werd het land overstroomd door bandieten, die van het feit, dat de machthebbers strijd voerden, misbruik maakten om naar hartelust te rooven en te moorden. Toen Don Sebastien zijn opvoeding voltooid had, hieven zij regelmatig cijns van de rancheros en hacendados. Ofschoon hij toen eerst twee-en-twintig jaar oud was, verzamelde hij zijn flinkste peons en zette de bandieten achterna. Hier, daar, overal op honderd mijl rond zijn hacienda El Quiss, liet hij ze bij twee en drie tegelijk ophangen en heen en weer bengelen. En door zijn strengheid is het nu zoo geworden, dat gij, señores, uw beurs op den publieken weg kondt laten liggen waar gij een tiental jaren geleden uw leven zoudt hebben verloren. Niemand zou ze durven aanraken —”

„Behalve Don Sebastien”, viel Seyd hem lachend in de rede. Maar de man keek hem verbaasd aan.

„Wat zou hij er mee moeten doen, señor — hij die zelf zoo rijk is?”

„Misschien aan de kerk geven?”

Maar hij hield op met lachen, toen hij zag hoe het gezicht van den man versomberde.

„Geen denken aan, señor. Ofschoon hij op zijn eigen hacienda een kerk heeft, komt Don Sebastien daar nooit binnen. En Calixto, hier, kan u vertellen hoe hij den priester toespreekt”.

„Si, si!”¹⁾ In zijn begeerte om hoofdpersoon te zijn, schudde de man bijna zijn hoofd van zijn romp. „Het was, moet u weten, toen ik een lading houtskool in El Quiss afleverde, juist de dag waarop Don Sebastien den priester aannam. U moet u er in denken, zooals ik hem gezien heb, zittend op de galerij boven de patio²⁾ een sigaar rookend en wel zoo — wie heeft ooit meer zoo'n oneerbiedigheid gezien! — dat de rook den voor hem staanden padre³⁾ in de oogen komt. En zijn stem dringt door tot waar Miguel, de administrador, tracht mij een peso af te pingelen op de houtskool. „Ik heb een kerk voor u laten bouwen en voor de bediening zal ik u honderd zilveren pesos per maand betalen, want ofschoon ik zelf uw diensten niet noodig heb, zijn ze nuttig om mijn ondergeschikten gehoorzaam en rustig te houden. U zult over hen het gebruikelijke gezag uitoefenen en u moogt u vrij overal in de hacienda bewegen — behalve één plaats. Als ik ooit bemerk, dat gij na vandaag een voet binnen mijn woning gezet hebt, laat ik u in de poort ophangen”. Zoo sprak hij, señores, en hij zou 't gedaan hebben ook — een priester net zoo lief als een bandiet, want hij haat ze beiden”.

Nadat Seyd dit voor hem vertaald had, kuchte Billy eens, en wijzend op de griezige bewijzen voor de juistheid van dit gezegde, zei hij: „Nu begrijp ik het respect, dat onzen vriend door allen betoond wordt. Iemand, die zoo iets doet, moet met een zekere mate van eerbied behandeld worden. Laten wij dankbaar zijn, dat wij repeteergeweer en revolvers heb-

ben. Als wij nog in den tijd der ganzeroeren leefden, had ik er hartelijk voor bedankt mij hier te wagen. Halo! wat krijgen we nou?”

Het was een lange rij muilezels, die een partij hout, houtskool en aguardiente¹⁾ vervoerde naar de stad waaruit zij gekomen waren, en in de weinige minuten, dat de ezeldrijvers elkaar begroetten en samen spraken, vertaalde Seyd enkele woorden, die hij opving.

„Bied je aguardiente niet bij San Pedro aan, amigo.²⁾ De administrador — ik, die door hem ben afgezet vertel het tot mijn schade — is een dief uit de onderwereld. Hij zou een vloo villen voor het vel en het vet”.

„Ho, Carlos! De jefe³⁾ van Chilpancin kijkt naar je uit sinds je hem die laatste partij houtskool geleverd hebt”.

„Zoo'n zwijn! Is het mijn schuld dat hij goed verkoold eikenhout verwacht voor den prijs van zacht ceiba?”⁴⁾

Een opmerking tot Calixto gericht, trok Seyd's aandacht. „Waar gaan de gringos heen, amigo? Santa Gertrudis. En jij leidt ze erheen? Hombre, heb je zoo weinig respect voor je hals?”

Het antwoord van den drijver ging verloren in een luid gebalk der ezels, maar de stem van een der vragers, een schelle tenor, overstemde dit: „Op bevel van Don Sebastien? Dan waarom hier? Het Barranca pad? Maar hombre, weet je dan niet —”

De rest ging verloren in het rumoer van een aanval van Billy's muilezel op een der voorbijtrekkende ezels, die te dicht bij kwam. Zoo verwoed was de aanval, dat slechts het snelle voorttrekken der vreemden voorkwam dat de beide troepen een onontwarbare, vechtende massa werden, en toen de orde weer hersteld was en ze doorreisden, bleef Calixto nog een half uur lang de dieren uitschelden.

In het volgende uur maakten de gehuchten met roode pannen-daken en de gekleurde adobes der rancho's plaats voor de jacals van het platteland — wankele hutten met muren van rietstengels en afgedekt met gras. Toen verliet het pad de opeenvolgende korenvelden en begon bergen te beklimmen om geen andere klaarblijkelijke reden dan om even later steil in ondiepe valleien af te dalen, die dun begroeid waren met kopalgomboomen en andere zachte houtsoorten, met ergens verloren er tusschen een ruïne die nog van de Azteken afstamde.

Ze was zoo vervallen en begroeid, dat ze onopgemerkt was gebleven als het pad niet langs een der muren had geloopt. Nauwkeuriger kijkend, bespeurde Seyd tal van wanstaltige figuren in bas-relief, die met vreeselijk verwrongen gezichten door een sluijer van groene planten keken. Breed en dik, lang en mager, grijsden sommige afschuwelijk; andere staken spottend hun tong uit. De sfinx-achtige kalmte in het onbewogen gelaat van de godheid, wiens reusachtig beeld den hoek vormde, deed Seyd's gedachten afdwalen naar de voorstellingen van de gevangenen, die naar de Azteken-altaren werden geleid. Zelfs de praktische Billy kon niet nalaten op te merken:

„Die oude knapen moeten geen prettige burens zijn geweest”.

„Nee en zij zijn de voorvaders in de rechte lijn van de lui, die wij nu als burens zullen krijgen”. Later zouden de omstandigheden aan die woorden groote beteekenis verleen, maar nu vergat hij ze, doordat hij, op zijn horloge kijkend, opmerkte: „Wij zijn mooi opgeschoten. Als 't zoo doorgaat zullen wij al vroeg aan de Barranca zijn”.

Maar hij had niet gerekend op den duivel, die in de ezels scheen te varen en ze in vollen draf den heuvel afjoeg dwars door een dicht struikgewas. Aan den eenen kant gingen zij er vol beladen in en aan den anderen kant kwamen ze er uit met nog juist het vel op hun beenderen; en toen ze weer allemaal bijeen gezocht waren en opnieuw beladen, sprak Seyd heel anders.

„Wij zullen van geluk mogen spreken als wij er met daglicht overheen komen; misschien moeten wij wel op den top kampeeren”.

Toen hij dit in het Spaansch vertaalde, schudden de beide muilezel-drijvers heftig het hoofd en Calixto antwoordde: „Nee, señor, in dezen tijd van het jaar zou men van kou sterven en er is een logement in de Barranca waar men uitstekend kan overnachten. Het pad? Dat is niets. Als ik een peso⁵⁾ kreeg voor iederen keer, dat ik het in het donker bereisd heb, kon ik een rancho koopen”. (*Wordt vervolgd*).

1) ja. 2) binnenplaats waaromheen het huis gebouwd is. 3) letterl. vader = priester.

1) gedistilleerd, brandewijn e.d. 2) vriend. 3) letterl. meerdere, dorpshef. 4) de boomsoort (zacht hout) wier vruchten de kapok leveren. 5) een dollar.

Foto C. Steenbergh.

SCHIEDAM. NIEUWE HAVEN MET WESTVEST.

OUD SCHIEDAM.

HOEWEL Schiedam niet tot Hollands oudste steden behoort, kan het toch op een eerbiedwaardigen ouderdom bogen. Het is hier niet de plaats om daarop in bijzonderheden in te gaan; wie hierover meer wenscht te weten vindt over Schiedams ontstaan uitvoerig geschreven in het grootsch opgezette werk van den vroegeren Schiedamschen Gemeente-, thans Utrechtschen Rijks-Archivaris, Dr. K. Heeringa, Beschrijving van Schiedam, dat bedoeld was om in de leemte der Hollandsche stadsbeschrijvingen te voorzien, doch waarvan helaas slechts het eerste stuk verscheen. — Daarom zal ik over de stichting in het kort het volgende mededeelen. ☒ Onder Graaf Willem II (1247—1256) werd een dam in de Schie gelegd, vandaar de naam Schiedam, welke voorzien was van een uitwateringsluik. Met de komst van Gravin Aleid, weduwe van Jan van Henegouwen, kwamen er vele veranderingen tot stand, waardoor de landstreek vooruitging; zij liet een stuk land bedijken, een dam aanleggen, een kerk en gasthuis bouwen, waartoe de bisschop in 1262 toestemming had gegeven; dit was de stichting van Nieuwendam. Over deze stichting was de pastoor van Ouwerschie echter niet te spreken; den kapelaan van de Gravin werd opgedragen de grensscheiding van de parochie te maken, die door den bisschop in 1264 goedgekeurd werd. ☒ Het gebied werd door Gravin Aleid meer en meer uitgebreid; eerst verkreeg zij van Dirc van Wassenaer een groot stuk land voor 100 pond Hollandsch; dit land grensde aan de reeds in haar bezit zijnde landerijen, die zij nog vermeerderde met landerijen, die zij na een twist met haar neef, Floris V, van deze verkreeg. Het Huis te Riviere gaf zij daarna met het bedijkte Riviere aan den Graaf, die het haar weder in leen gaf met alle goederen, die Floris V daar had bezeten, zoodat deze landerijen daarmede een rechtsgebied vormden. In 1275 schonk zij de stad zelfbestuur, en door haar toedoen zal het wel geweest zijn, dat de Graaf verschillende privilegiën aan de stad schonk. De Graaf van Holland gaf in 1339 het Huis te Riviere in leen aan Dirk van Mathenesse, naar welk geslacht het sedert zijn naam ontleende. ☒ De heeren van Mathenesse stonden niet op goeden voet met de Schiedammers, en toen tijdens de Hoeksche en Kabeljauwsche twisten een groot aantal kastelen in Delfland, waaronder het kasteel van Mathenesse, verwoest werd, wilden de Schiedammers, niet toelaten, dat het kasteel herbouwd zou worden. Toch gebeurde dit, want de tegenwoordige nog resteerende ruïne, een vierkant muurblok, schijnt een overblijfsel van een lateren herbouw te zijn. Toen de stad in 1682 de Heerlijkheid van Mathenesse kocht, kwam zij ook in het bezit van de bouwvallen van het kasteel. — ☒ Een wandeling door het oude Schiedam zal hem of haar, die er oog voor heeft, nog veel laten zien, dat aan het verleden der stad herinnert. Schiedam is een schilderachtige stad; onze kunstenaars hebben dit gezien en meer dan één punt is door de etsnaald vereeuwigd, terwijl onze be-

kende schilder J. H. van Mastenbroek, een mooi wintergezicht van Schiedam vervaardigde. ☒ Wanneer ge op een mooien zomerdag langs Lange of Korte Haven gaat, langs Nieuwe Haven of Westvest, als de zon de boomenrijen en de daarachter liggende huizen in het water weerspiegelt, en dan een blik slaat op die lange reeksen van oude gevels van mooie patriciërshuizen of van schilderachtige branderijen en pakhuizen, dan bemerkt men eerst recht de oude sfeer, die daar nog hangt en die de herinnering bewaart aan vroeger tijden, toen het leven rustiger was en geen autovrachtwagens langs de kaden stoven en den grond lieten dreunen. ☒ Schiedam is steeds een nijvere stad geweest en dat het niet de plaats heeft ingenomen, waarvoor Gravin Aleid het voorbestemde, komt wellicht door de in later eeuwen opgekomen concurrentie van Dordrecht en Rotterdam, die het overvleugelden. Naast de zustersteden aan de Maas, Vlaardingen en Maassluis, werd ook te Schiedam het reedersbedrijf uitgeoefend; in de 15e en 16e eeuw was de haringvangst een ruime bron van bestaan, doch met het midden der 17e eeuw begon dit bedrijf te kwijnen om kort daarna geheel te verdwijnen. ☒ Reeds vroeg vond men er steen- en pannebakkerijen, olieslagerijen, lijnbanen, een snuifmolen, een papierfabriek, enz., doch al deze bedrijven en bedrijfjes werden overvleugeld door de branderijen en jeneverstokerijen. Bijna de geheele stad leefde van of was betrokken bij deze bedrijven, want er omheen groeiden tal van andere bedrijven en beroepen: kooplieden en makelaars, branders en distillateurs, graan, spoeling en brandstoffenhandelaars, kolen- en korenmeters, zakkendragers en molenaars, kuipers, pompmakers, koperslagers en andere handwerklieden. ☒ Zooals in zoovele bedrijven heeft ook het brandersbedrijf te Schiedam zijn tijden van bloei en inzinking gekend; in de 18e en 19e eeuw kwam het bedrijf tot volle ontwikkeling; in 1744 telde men reeds honderd branderijen, welk aantal op het einde der 18e eeuw steeg tot 260; in het midden der 19e eeuw bereikt werd in 1883, toen men er 369 telde. ☒ Ook hier zou de kwantiteit en zoo zien wij, dat langzamerhand tal van kleinere en kleine branderijtjes, wier bedrijf op den duur te een betrekkelijk klein aantal grootbedrijven, die modern in naam van het product, waaraan Schiedam een wereldreputatie ontleent, hoog houden. ☒ Er was eens een tijd, dat men bloeitijdperken van het brandersbedrijf geweest zijn, waar oude gebouwen, die men in de stad nog zooveel aantreft. ☒ Een der mooiste gevels is die aan de Lange Haven, waarin sedert 1908 het Kantongerecht is gevestigd. De baksteenengevel met een middentravee in bergsteen, heeft in het midden

een hooge dubbele stoep, terwijl dak en poort naast het huis, bekroond worden door sierpotten. Het pand werd in 1791 gebouwd door den architect J. Giudici en is in 1909 inwendig gerestaureerd. Het inwendige is geheel in Lodewijk XVI stijl; de gang met haar lambrizeering, het trappenhuis met zijn stucwerk en vooral de trapleuning met den gebeeldhouwden lantaarnhouder trekken zeer de aandacht, terwijl de stuczolderingen van verschillende kamers, waarvan er een versierd werd door P. Tossa, gesneden deuren, witjes, zuilen en pilasters, er op wijzen, dat zoowel hij, die opdracht gaf tot den bouw van dit pand, als de bouwmeester, menschen van goeden smaak waren. Van denzelfden architect is de in 1792 gebouwde monumentale Beurs op den Dam, die in 1840 voor een groot deel afbrandde, doch in de oude gedaante herbouwd werd. ☒ Verschillende huizen aan Lange en Korte Haven, Nieuwstraat en Tuinlaan, vertoonen

in- en uitwendig veel Lodewijk XVI versieringen; hier is het een fronton, daar een deur met omljsting, elders stoepen of hekken, die versieringen uit dien tijd vertoonen. ☒ Aan de Korte Haven zien we boven de poort van de Stadstimmerwerf twee wapens; het stadswapen, zijnde een zwarte leeuw op gouden veld, waarover een schuinbalk, geblokt van rood en zilver van elf stukken. Deze leeuw is de Vlaamsche, afkomstig van Floris, zoon van Jan van Avesnes en Gravin Aleid, wiens oudste broer de tweede Graaf van Holland en Zeeland uit het Henegouwsche Huis was, Willem III, de Goede (1304—1337), het andere wapen, zijnde drie zwarte zandloopers op een gouden veld, waarvan de herkomst nog niet opgelost werd. ☒ Bizonder mooi is de deur van het Stedelijk Gymnasium aan de Nieuwstraat. Oorspronkelijk had dit gebouw, verzezen in 1765, een geheel andere bestemming; het was het „Blauwhuis” genaamd en bestemd voor krankzinnigen en gevallen vrouwen. Het blauwhuis schijnt met het pesthuis in één bouw gevestigd te zijn geweest; reeds in 1570 stemde de vroedschap toe in den aankoop van een erf van het St. Anna Convent ten behoeve van een pesthuis, dat waarschijnlijk een vroeger moest vervangen. In tijden van „heete ziekte” nam de stad het benoedigde personeel aan: vader en moeder, pestmeester, ziekentrooster, enz. Over den oorsprong van het blauwhuis weet men alleen, dat het ouder moet zijn dan 1644, want op 24 October van genoemd jaar werd aangenomen een „nader orde en reglement op het blauwhuis ende de plaetse nu aldaer gedestineert ter tuchtinge van ongebonden menschen”. ☒ In 1764 kochten regenten een aantal huisjes in de Lange Nieuwstraat om daar een nieuw gebouw te stichten, het tegenwoordige, dat in 1897 voor gymnasium werd ingericht. De dubbele stoep voert naar een breede Lodewijk XVde deur met hardstenen omljsting in denzelfden stijl; boven het steenen deurkalf ziet men drie gekroonde blanco wapenschilden en boven de omljsting in een fraai bewerkten rand het Schiedamsche wapen, terwijl zich op het dak een achtkantig houten koepeltje bevindt.

M. C. SIGAL JR.

(Wordt vervolgd).

Ontvangen boeken.

Wij ontvingen het Jaarverslag van de Vereniging „Slot Loevestein” over het eerste vereenigingsjaar (29 Augustus 1925—31 December 1926).

Foto C. Steenbergh.

SCHIEDAM. SCHIE BIJ LANGE HAVEN.

ONS DAGELIJSCH BROOD. ¹⁾

II.

WANNEER een zeventiende-eeuwsch bakker het praedicaat „Meester” wilde verwerven, werd hem opgedragen te bakken: — „Dertigh schooten gesneen broot. — Twintigh schooten gestreken broot. — Twintigh halve stuijvers Bollen. — Vier guldens aen tarwe broot. — Grove bollen na behooren”. ☒ Wie wel eens een bakker met zijn „schieter” aan het werk heeft gezien zal wel begrijpen, wat onder „schooten” moet worden verstaan. Dertigh maal moest „de proeveling” den schieter, waarop we meestal twee brooden gelegd zagen, in den oven schuiven. ☒ Men moet niet denken, dat, al beperkte men de proef tot de bovenaangegeven broodsoorten, er niet meer vormen van brood bekend waren. Het beste blijkt dit uit het derde artikel van de „Ordonnantie van 1653” dat als volgt luidt: ☒ „Dat van nu voortaan de Backers geen ander fatsoen ofte soort van broot sullen mogen backen, als *gesneden Wittebroot, gestreken Wittebroot, ende Halsjens*, ieder schoot

¹⁾ Vervolg van het artikel in „Buiten” van 12 Maart 1.1., bladz. 129.

Foto C. Steenbergh.

SCHIEDAM. DE RUÏNE VAN HET HUIS VAN MATHENESSE.

van twee of vier stijvers, ende *ront Wittebrood* van een halve stijver of een stijver, 't welck genoemd wort *Spaens brood* ende *Poffenbrood*; maar geen *ronde Wittebrootsbollen*, dan het stuk van vier penningen, acht aen een schoot, ende geen kleynder of grooter sullen deselve gemaect moeten worden als gestreken Wittebrood, langwerpig, acht aen een schoot: Ende sal het *Paesch-eyer-brood* het gewicht moeten hebben als Witte-brood doch sal 't selve hooger mogen worden verkoft". ☞ Verder *Mastelijne-brood*, *Wiele-brood*, *Strengel-brood* en *Tassche-brood*. Straks zullen we zien, dat de naam „Mastelijne-brood” ook thans nog niet geheel vergeten is al wordt deze thans gegeven aan het z.g. „Engelsch brood”. Ook meenen we in den naam „Strengel-brood” de hieronder te noemen „*galles*” te herkennen. ☞ Dan vallen te noemen de „*Deuvekaters*” welke eigenaardige naam niet van „*Duivelsche Kater*” is afgeleid geworden hoewel het verband tusschen Satan en Poes ook thans nog door sommige medemenschen niet wordt ontkend; men meent, dat hieraan „*Deux fois quater*” ten grondslag ligt of wel een in vieren gesneden brood. 't Is natuurlijk mogelijk dat de refugie's dit brood hebben begeerd en den naam, later verbasterd, in de wereld hebben gebracht. ☞ Onwillekeurig vraagt men zich af, in welke *ovens* al deze verschillende broodsoorten werden gebakken. 't Was een type, dat zich eeuwen aan een heeft weten te handhaven en wel de „direct gestookte oven” d.w.z. een oven waarbij in de *bakruimte* werd gestookt. Deze had een met een tamelijk vlak afgedekte, uit vuurvaste steen samengestelde ruimte, waarin hout, takkenbosschen, turf, zaagsel of krullen werden gestookt. De rook ontweek uit den ovenmond en werd daar opgevangen door een kap en afgeleid naar den schoorsteen. Wanneer in den oven eenigen tijd was gestookt, werd het vuur er uit gehaald en de oven uitgedweild. Door de in de steenen wanden, vloer en zoldeering geaccumuleerde warmte, werd het deeg tot brood gebakken. Na een paar baksels was de oven afgekoeld en moest hij opnieuw heet gestookt worden. Was het broodbakken afgelopen, dan werd de nawarmte benut voor baksels, die met minder hitte konden volstaan. Nog steeds zijn deze eenvoudige ovens niet geheel in onbruik, al worden ze in grotere plaatsen zeldzaam. De ovens, die men buiten tot het bakken van eigen brood gebruikt, zijn intusschen alle nog van deze eenvoudige soort. ☞ Bij de moderne bakovens wordt niet meer in de bakruimte gestookt. Het zijn de heeteluchtovens in verschillende soorten, de met gas gestookte ovens en die welke electrisch worden verhit, die de tegenwoordige bakker gebruikt. Deze alle zijn niet alleen veel zindelijker in het gebruik, wat vooral van de gas- en electrische ovens valt te zeggen, maar ook zijn zij geschikt voor het continu-bedrijf wat, zeker in verband met de inkrimping van de werktijden voor de gezellen, van veel betekenis is. ☞ Kon de huisvrouw van vroeger tijden reeds uit een niet onaanzienlijk aantal broodsoorten keuze maken voor haar gezin, bepaald verbijsterend is de verscheidenheid, waarvoor de hedendaagsche bakker heeft te zorgen. Een Amsterdamsch bakker deelde ons mede, dat de volgende broodsoorten in zijn winkel worden gevraagd. — *Engelsch* of *Mastelijne*. Deze brooden worden los van elkander op platen gebakken en ondergaan geen verdere bewerking, zoodat zij een gladde bovenkorst bezitten. — *Fransch* of *Amerikaan*.

Zelfde grondvorm als Engelsch brood. Zij worden 'os van elkander op den vloer of op platen gebakken. Vóór het inschieten worden zij schuins gesneden. — *Duitsch brood* of *Papffer*. Zelfde grondvorm als het Engelsch brood. Zij worden vóór het inschieten met een rijstemeel papje bestreken. — *Knipbrood*. Deze brooden worden vóór het inschieten van boven geknipt en op den vloer gebakken. De brooden liggen tegen elkander aan maar zóó, dat zij niet samenbakken. — *Gesneden brood*. Zelfde behandeling als knipbrood maar de brooden worden *gesneden* in plaats van geknipt. — *Panbrood* heet het brood, dat in een ijzeren pan welke den vorm van dat brood heeft maar die van boven open is, gebakken. Men heeft: *Knippan*. Knipbrood, hetwelk in een pan wordt gebakken. *Rotterdammer*. Panbrood, hetwelk vóór het inschieten in de lengte wordt geknipt. — *Strengels*. Op dit brood wordt een *strengel* gelegd. Op den vloer geschoten scheurt het, bakkende, langs dezen strengel open. — *Zachte korsten*. Twee brooden worden direct na het rollen (vormen)

in een dekszak weggezet. Tegen elkander op den vloer geschoten, worden zij na het bakken van elkander gebroken zoodat de breukzijde zacht blijft. — *Harde korsten*. Dezelfde brooden maar na het eerste bakken nogmaals in den oven gebracht, met de zachte korst omhoog, die dan ge-roosterd wordt. — *Vloerbrood*. Tien tot vijftien brooden worden naast en tegen elkander op een groot houten blad (jochum) geplaatst nadat de bovenkanten met olie zijn afgevet. De jochum wordt er onderuit getrokken. Deze brooden hebben zachte zijkanten. — *Stokken*. Het bekende Fransche diner-brood. — *Casino* of *Sandwich brood*. Deze worden gebakken in pannen die dezelfde vorm hebben maar die, met een deksel, geheel gesloten zijn. ☞ Dan nog de volgende soorten *kleinbrood*: *Duitsche bollen*, *gebarsten fluitjes*, *timpjes*, *cadetjes* of *fijne broodjes*, (*fijntjes*) *geraspte broodjes* (meest voor begrafenissen) *déjeuner-broodjes*, *botervlinders*, *botermaatjes*, *pi-stolets*, *keizertjes*, *profectjes* en *krentebroodjes*. Verder nog: *Luilakbollen*, *kerstbrood* (weihnachtstollen) *paaschbrood*, *beschuit* en *beschuitbolders*. — Natuurlijk ook *tarwebrood*, te onderscheiden in Zeeuwsch,

Foto C. Sreenbergh.

SCHIEDAM. DEUR VAN HET BLAUWHUIS, THANS GYMNASIUM.

mout enz., en *roggebrood* in zijn verschillende soorten en vormen. ☞ Zoo héél eenvoudig is het bakkersvak dus nog niet! Bedenkt men, dat weliswaar verschillende broodsoorten van het zelfde deeg kunnen worden gebakken maar dat zeer vele toch hun *eigen* deeg behoeven, dan valt het in te zien, dat de prijs, kwaliteit en smakelijkheid van het brood zeer wel sterk uiteen kunnen lopen. ☞ Wij willen verder nog een broodsoort noemen die meer speciaal gebakken wordt in de buurten, waar onze Joodsche medeburgers wonen, nl. de „*galles*”. Ieder heeft strengen en belegd met een dunnen stengel, soms zelfs met een klein dwarsstengeltje daarover. Het was juist dit dwarsstengeltje dat, mét het gebruik van het brood in *Joodsche* buurten, bij ons de gedachte deed rijzen, dat het gebruik van de „*galles*” een Joodsch-rituele betekenis, althans grondslag, kon hebben. 't Heeft ons nogal wat navraag ge-joden, zoo werd ons verhaald, willen van het deeg, waarvan Joodsche bakker deelde ons mede, dat hij vroeger als gezel met een bak met deeg bij de klanten rond ging, die dan een klein gedeelte daaraf namen en in het vuur wierpen. Het

Foto C. Steenbergh.

SCHIEDAM. DE LANGE HAVEN.

dwarsstengeltje was het bewijs, dat de „galles” van *dit* deeg gebakken was. (Welke Joodsche lezer wijdt eens een opstel aan de „galles” en verhaalt ons meer uitvoerig van zijn oorsprong en beteekenis?) ☞ Thans nog enkele namen die we hier en daar opvingen. In Friesland spreekt men van *wite bôle* waarmede in het algemeen witbrood wordt bedoeld. Verder heeft men daar het *wiggebrood*, dat naar men mededeelt, veel door schippers wordt gegeten. Een groot brood, ter weerszijde puntig en met krenten en sucade gebakken, noemt men daar een *steur*, een krentebroodje een *foske* en een ander broodje weder een *mikje* of *stút*. ☞ De naam *kropbrood* hoorden we in Zuidholland, in Zeeland en ook in Overijssel, waar men een kleiner tarwebroodje een *kropje* noemt. Het Zeeuwsche kropbrood is rond en heeft bij een dikte van 8 à 10 cM. een middellijn van 25 à 27 cM. Het wordt gebakken van meel, zóó als dit uit de *krop*, het toegebonden bovendeel van de meelzak, komt. De Zeeuwsche boer eet dit 's morgens met spek en in den middag met een mengsel van spekvet en stroop („stroopievet”), alleen 's Zondags met boter. ☞ In Groningen schijnt *stoet* of *stoete* de algemeene naam voor brood te zijn, van Dale noemt in zijn woordenboek ook nog de *haspelstoet*, die schijnt te bestaan uit vier aan één stuk gebakken stoeten. Eveneens in het Noorden eet men het *habbroodje*, dat het midden houdt tusschen scheepsbeschuit en brood. In Noordholland vingen we den naam *kepuntje* op, een klein wittebroodje, dat aan het eene einde rond, aan het andere puntig is. Ook spreekt men daar van *spouwers*, kleine broodjes, bestrooid met anijszaad en gebakken van beschuitdeeg. ☞ Wij willen eindigen met het *komiesbrood*, het algemeen bekende soldatenbrood, dat door de soldaten, wanneer het oud is en droog, karakteristiek een *zaaier* wordt genoemd vanwege de kruimeligheid.

C. VISSER.

De Konijnenberg.

WAAR de oude, ernstige dennen in lange glooiing afdaalden tot de lage aanplanting van berk en eik, lag de konijnenberg. Aan den noordkant werd de heuvel beschermd voor den kouden wind, aan de zuidzijde werd het uitzicht door geen enkele hinderpaal belemmerd, terwijl de nieuw geboren dag zijn weerschijn wierp op het zilverzand van den aan dien kant open liggenden heuvel en de ondergaande zon met haar gouden stralen de westelijke daling goeden nacht kuste. Aan den voet van den konijnenberg bevond zich de drinkplaats der boschbewoners, en daar rondom schoot weelderig loofhout op en groeiden plant en gras. Als een verrassing lag temidden der onvruchtbare heide en

sombere dennen deze plaats, waar moeder natuur met milde hand haar gaven had uitgestrooid. Hier leefde de konijnenkolonie. In den berg liep een labyrinth van gangen, elk voerende naar een voor ieder gezin afzonderlijk aangewezen plaats. Men vond er zelfs een groote gang, waarin verscheidene andere uitkwamen, zoodat het geleek op een flatwoning, met één gemeenschappelijken uitgang. Toch vergisten de bewoners zich nimmer, al was er geen naamplaatje aanwezig. ☞ Des daags lag de konijnenberg vaak stil en verlaten onder den fellen zonnebrand, maar wanneer de schemering uit de omringende bosschen te voorschijn sloop, ontwaakte het leven en kwamen de konijntjes uit hun hollen en gaten, speelden en stoeiden en aten van het malsche kruid, dat bij de

drinkplaats groeide. Dan zag men vijf, zes jongen omzichtig het hol verlaten en hun moeder een eindje volgen, doch bij het minste geritsel, dikwijls door hen zelf veroorzaakt, vlogen zij met doodelijken angst in het lijf het hol in en bleven daar al sidderend opeengedrongen zitten, totdat de vrees voorbij was en zij opnieuw de reis naar buiten waagden. ☞ Zoo leefden hier de wilde konijnen, jaar in, jaar uit, een oude volkstam gelijk, nu eens in aantal verminderend door ziekte of drijfjacht, dan weer zoo snel vermenigvuldigend, dat er overbevolking ontstond en een gedeelte ewegtrok om elders een kolonie te stichten.— ☞ Kreupelbeen was de oudste van den stam. Deze had sinds jaren hier gewoond en altijd weten stand te houden, hoe fel ook soms de ziekte woedde of andere gevaren hem bedreigden. In zijn jeugd had hij reeds kennis gemaakt met den mensch, en die kennismaking had hem bijna het leven gekost. Toen hij namelijk in een helderen manenacht het heipaadje volgde om langs den oever van de op enigen afstand stroomende beek zijn buikje te vullen met het aldaar groeiend malsche gras, had een van koperdraad vervaardigde strik hem verraderlijk bij den achterpoot gegrepen. Alle pogingen om los te komen faalden en toen na een nacht van nutteloos

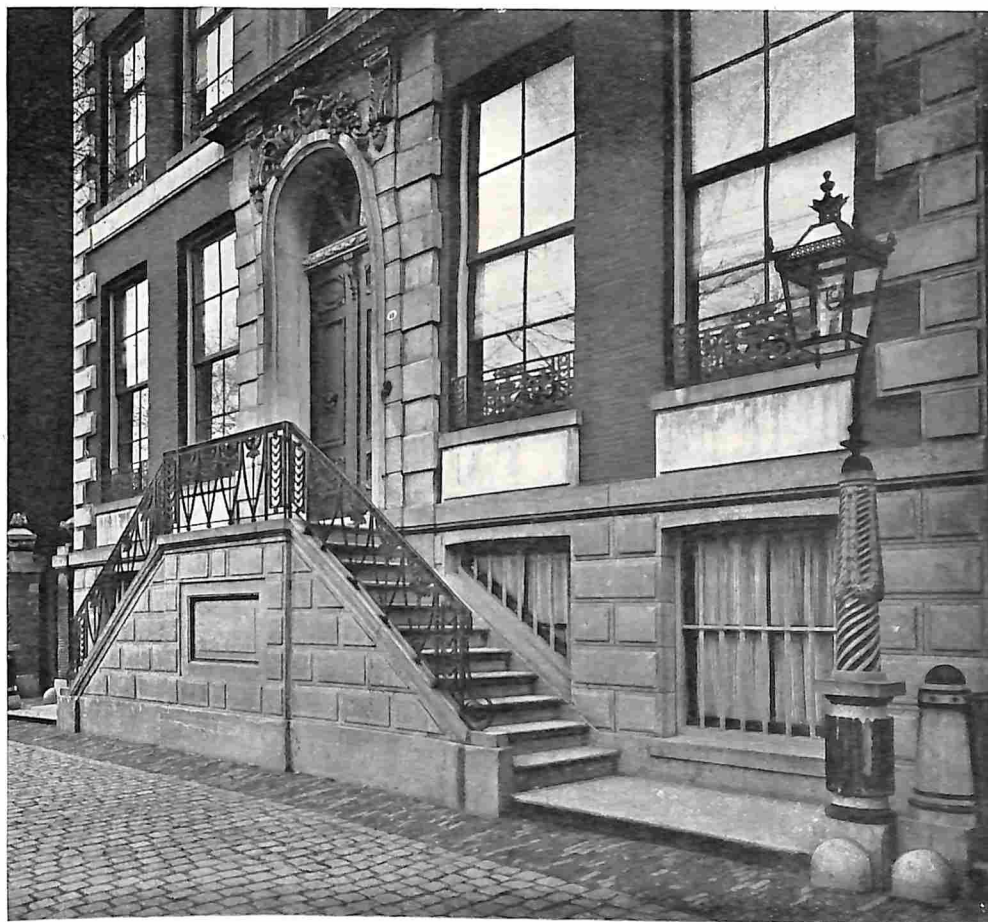

Foto C. Steenbergh.

SCHIEDAM. GEVEL VAN EEN HUIS AAN DE LANGE HAVEN, WAAR SINDS 1908 HET KANTONGERECHT IS GEVESTIGD.

worstelen eindelijk de dag aanbrak, lag het konijntje afgemat en met een verrekten poot te wachten op den dood. ⚡ Angstig staarde het langs het heipaadje en een siddering voor over zijn pelsje, toen een dofklinkende stap de komst van den mensch verried. De strooper was weldra de plaats genaderd, waar zijn buit lag en toen hij zag, dat het konijntje nog leefde, hief hij den zwaren stok op om het den genadeslag te geven. Maar juist toen de stok met suizende vaart neerkwam, sprong het konijntje op en het gespannen draad ving den vollen slag op. Dat bracht de redding, want plotseling voelde de gevangene de spanning van het draad niet meer, en voor de strooper een tweeden slag had kunnen toebrengen, was het konijntje reeds een meter of tien weg en ofschoon zijn poot als verlamd er bij hing, snelde het op drie pooten heen en liet zijn vervolger vloekend achter. Na dien tijd heette het konijntje Kreupelbeen en de les, die hij geleerd had, werd nimmer vergeten. Dit was de reden, waarom Kreupelbeen zoo oud was geworden, zoodat hij de stamvader was van al de konijntjes uit den omtrek. ⚡ Veel kon Kreupelbeen van het leven der heide vertellen. Zoo gebeurde het, dat er op zekeren dag in de duinpan bij den konijnenberg een man met een jongen verscheen. Zijn komst bracht schrik en vrees onder de bergbewoners. Kreupelbeen had hun komen reeds lang te voren bemerkt. Hij hoorde den dof-fen voetstap en zijn waarschuwing, een slag met den achterpoot op den bodem, maakte de kolonie opmerkzaam. Verdwenen waren zij, als had de aarde hen opgeslokt, en stil en verlaten lag de heide, toen de menschen naderden. De man glimlachte echter. Hij kende de heibewoners en wist, dat zij nu in het diepst van het hol zaten te beven van angst. Toch had hij geen booze voornemens; hij hield van de dieren, ging hun doen en laten na en trachtte door het nemen van mooie foto's ook anderen iets te leeren van het wondere, dat de natuur ons, menschen, biedt. Aan den rand van de duinpan werd een diep gat gegraven en dit werd met takken bedekt. ⚡ 't Werd een schuilplaats voor den man met zijn helper. En toen gebeurde er weer iets wonderlijks. Op het open terrein voor den konijnenberg werd een zwart kistje gezet en toen bleven de menschen wachten. Maar hoe lang zij hier ook zaten, de konijntjes vertoonden zich niet. Maar de man had geduld en wist dat hij ten laatste toch zou slagen. Toen de avond zijn vleugelen over de aarde spreidde, aan den diep-blauwen hemel sterretjes te flonkeren begonnen, ging de man met den jongen weg, doch liet het kistje staan. ⚡ Door den honger gedwongen, kwamen de konijntjes voorzichtig te voorschijn, maar toen zij dat vreemde ding zagen, kropen zij verschrikt in hun holen. Maar toen zij niet vervolgd werden, waagden zij het opnieuw naar buiten te komen en nog stond het zwarte kistje onbeweeglijk op de zelfde plaats. Ten laatste durfden zij geheel uit het hol te komen en ofschoon zij het niet waagden het van nabij te naderen, waren zij er niet bevreesd meer voor en speelden hun spel, zooals alle nachten. Den volgenden morgen heel vroeg reeds verscheen de man met den jongen en hun komst bracht weer schrik onder de konijntjes. ⚡ Maar toen de zon te dalen begon en met haar laatste stralen alles in gouden glans zette, kroop Kreupelbeen heel voorzichtig naar buiten. Hij speurde scherp rond, doch niets was er, wat hem verontrustte. Toen gaf hij het sein met den achterpoot en weldra volgden de anderen. ⚡ Het spel ving weer aan, tot plotseling een scherpe klik werd gehoord, die hen met den doodsangst in het lijf in den grond deed verdwijnen. Zij wisten niet, dat de

lens van het fototoestel hun beeld op de gevoelige plaat had vastgelegd, en toen na eenigen tijd de angst voorbij was en Kreupelbeen het waagde het fototoestel nog eens te naderen, klikte de verklikker nogmaals en kwamen de man en de jongen uit den kuil te voorschijn, paktten het toestel op en verdwenen nu voorgoed, de konijntjes in vrede achterlatend. ⚡ 't Was in het najaar. De dennenbosschen versomberden hun gelaat, maar de heide bloeide in al haar schoonheid. De drinkplaats veranderde van aanzien. De blaadjes van de berken werden goudgeel en geleken op edele dukaten; de eik voelde den herfstbrand in zich en als vuur schitterde zijn blad, en in het gras tintten verschillende schakeeringen. En toen kwam er leven in het bosch, maar het maakte de konijntjes niet blij, want zij wisten wat dat beteekende. De jacht-tijd was aangebroken en van den ochtend tot den avond verscheurde scherp geweergeknal de stilte en verbrak diep hondengebas de ernstige stemming der heide. ⚡ Op een windstillen herfst-dag lag Kreupelbeen voor den ingang van het hol zich in de zon te koesteren. Het scheen of hij sliep, maar telkens ging er een trilling over zijn ooren, een bewijs dat hij scherp luisterde. En toen kwam, wat hij reeds lang tevoren had vernomen. De jacht naderde, het geschreeuw van

de drijvers drong eindelijk tot den konijnenberg door, en speurende honden snuffelden onder heideruig en struikgewas. Kreupelbeen wist, wat dit beteekende. Reeds vele malen had hij deze geluiden gehoord en voor zijn leven moeten loopen. Hij wist, dat het gevaarlijk was in het hol te blijven, want langpootige dashonden zouden hen er uittrijven, waarna een doodelijk schot van den jager zou volgen. Kreupelbeen's waarschuwing bracht schrik en ontzetting onder zijn soortgenooten en sommigen, even slim als hij, kwamen te voorschijn en slopen weg in het lage struikgewas, terwijl anderen diep in de holen wegcropen en met bevende flanken wachtten. ⚡ Kreupelbeen zou juist een breeden brandweg oversteken om zich in een donker, dicht begroeid boschje te verbergen, toen hij aan den rand een jong hertje zag staan, van moeder afgedwaald; hulpeloos blikte het rond niet wetende wat te doen. ⚡ En Kreupelbeen zag toen tot zijn schrik hoe een paar groote

Foto C. Steenbergh.

SCHIEDAM. GEZICHT VAN DE KORTE HAVEN OP DEN Toren DER GROOTE KERK.

bruingevekte jachthonden met den neus over den bodem snel naderden. Zij waren het hertje op het spoor en in hun oogen brandde de jachtkoorts. Of het een wel door-dachte daad was, of louter toeval kunnen wij menschen niet beoordeelen, maar inplaats van in het beschermend hout te verdwijnen, sprong Kreupelbeen vlak voor de honden over den weg en dadelijk zaten de honden jankend achter hem. Maar zij hadden geen kans. Als de bliksem zoo snel wierp Kreupelbeen zich in het dichte struikgewas en lokte de honden achter zich, ver van de plaats waar het hertje nu den tijd had om diep in het dichte bosch zich te verbergen, totdat zijn Moeder het terug had gevonden en het naar veiliger schuilplaats voerde. ⚡ Toen de avond de jagers huiswaarts bracht, keerden Kreupelbeen en zijn soortgenooten naar den konijnenberg terug. Van de familie waren er verscheidene verdwenen en in de holen hing nog de hatelijke lucht van de honden. Weldra was echter de rust teruggekeerd en leefden zij weer kalm en tevrêe, totdat op een dag, toen de eerste nachtvorst de kleurige bladeren deed neerdwarrelen, er iemand op bezoek kwam, dien zij als gast liever niet zagen. Log en vet, verscheen een brommerige en knorrige vreemdeling, en Kreupelbeen, wetende, dat dit Grimbert de das was, ging dadelijk voor hem op zij. Niet omdat de das zoo gevaarlijk was, want zijn maaltijd

bruingevekte jachthonden met den neus over den bodem snel naderden. Zij waren het hertje op het spoor en in hun oogen brandde de jachtkoorts. Of het een wel door-dachte daad was, of louter toeval kunnen wij menschen niet beoordeelen, maar inplaats van in het beschermend hout te verdwijnen, sprong Kreupelbeen vlak voor de honden over den weg en dadelijk zaten de honden jankend achter hem. Maar zij hadden geen kans. Als de bliksem zoo snel wierp Kreupelbeen zich in het dichte struikgewas en lokte de honden achter zich, ver van de plaats waar het hertje nu den tijd had om diep in het dichte bosch zich te verbergen, totdat zijn Moeder het terug had gevonden en het naar veiliger schuilplaats voerde. ⚡ Toen de avond de jagers huiswaarts bracht, keerden Kreupelbeen en zijn soortgenooten naar den konijnenberg terug. Van de familie waren er verscheidene verdwenen en in de holen hing nog de hatelijke lucht van de honden. Weldra was echter de rust teruggekeerd en leefden zij weer kalm en tevrêe, totdat op een dag, toen de eerste nachtvorst de kleurige bladeren deed neerdwarrelen, er iemand op bezoek kwam, dien zij als gast liever niet zagen. Log en vet, verscheen een brommerige en knorrige vreemdeling, en Kreupelbeen, wetende, dat dit Grimbert de das was, ging dadelijk voor hem op zij. Niet omdat de das zoo gevaarlijk was, want zijn maaltijd

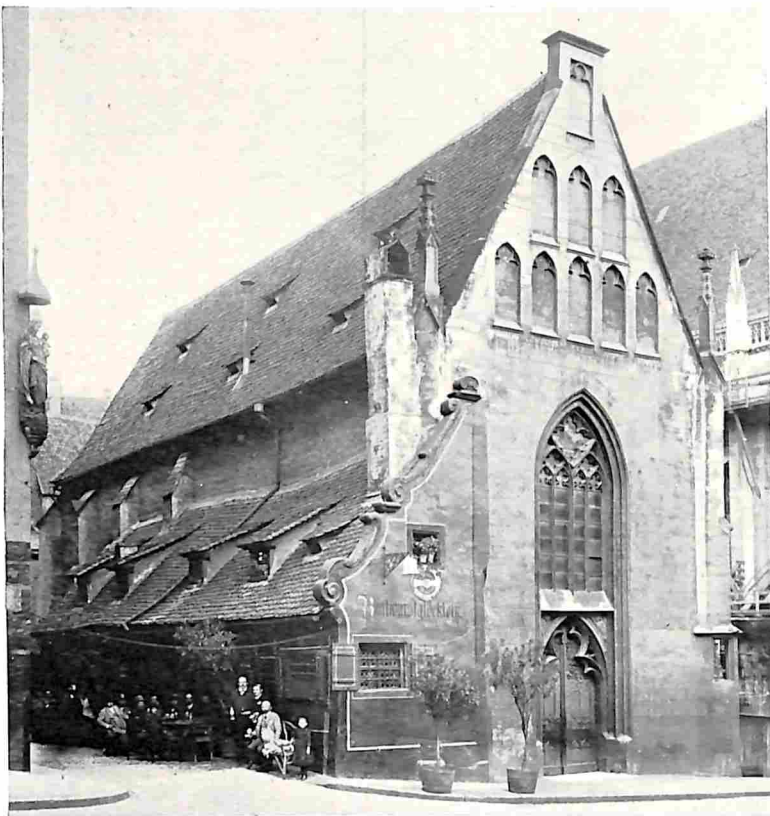
omvatte voor het meerendeel kevers, wormen, insecten en eikels, maar hij was gauw uit zijn humeur gebracht en dan was 't beter hem uit den weg te blijven. ☼ Grimbert sukkelde naar het groote hol, dat zijn open muil naar het oosten richtte, en begon dadelijk te graven om het wijder te maken. Voor de dag voorbij was, lag de das diep weggegraven onder de andere gangen, nestelde zich in het mos en gras, dat hij bijeen gebracht had, en begon zijn winterslaap. Hij was vet en doorvoed, en kon het nu den geheelen winter wel uithouden. In 't vroege voorjaar zou hij weer te voorschijn komen, bijna onherkenbaar van magerte. — ☼ De ramp kwam onverwacht en plotseling. Zelfs Kreupelbeen had hem niet hooren komen. Op de sokken was de man nader geslopen en plaatste nu voor elk hol een netje; toen hij dacht, dat alle hollen afgezet waren, nam hij uit een kistje, dat hij bij zich droeg, een wit diertje met een wreed gevormden kop en slangachtige bewegingen. Dat was een fret, afgericht om op konijnen te jagen. Nauwelijks had hij het diertje voor een nog opgehouden hol geplaatst, of het schoot begeerig naar binnen en dreef de konijntjes voor zich uit, van gang naar gang, totdat zij eindelijk radeloos van angst naar buiten vlogen en in de netjes gevangen werden, waar de man ze dadelijk afmaakte. ☼ Kreupelbeen en nog twee anderen waren het oude dassenhol ingevlucht en Grimbert, die nog in diepe sluimering lag, bemerkte hun komst niet. Zoo zwaar sliep hij, dat hij niet eens bemerkte, dat een paar angstige konijntjes achter hem kropen en daar op den dood wachtten. ☼ Het fretje rook de konijnenlucht en volgde ook in het diepe hol van den das. Plotseling bleef het echter staan, want een vijandige geur kwam hem tegen en toen het daar voor zich Grimbert bemerkte, keerde het als de wind zoo snel terug en begaf zich in hooger gelegen gangen. ☼ Dat was de redding van Kreupelbeen en de twee anderen, de eenige overgeblevenen van de geheele kolonie. Het leed was echter spoedig vergeten en toen de zoele zuidenwind beloften bracht van hernieuwd ontwaken, ving in den konijnenberg weer het oude lentetje aan en waren de gangen en hollen weder spoedig bewoond door een taaien en onverwoestbaren stam, die onder de leiding van Kreupelbeen weldra groeide tot een machtige konijnenkolonie.

H. E. KUYLMAN.

De St. Mauritskapel en het „Bratwurstglöcklein” te Neurenberg.

BINNEN den torenrijken muurgordel van de voormalige Rijksstad Neurenberg rijzen veel statige, rijkgesierde bedehuizen op boven de oude huizen, en met menig ander fraai monument vormen zij er een treffende herinnering aan een kunstrijk en belangwekkend verleden. Noemen wij slechts de St. Laurens-, de Lieve Vrouwe en St. Sebalduskerken, schoone scheppingen in gothischen stijl uit de 13de—15de eeuw. ☼ De eeuwenoude, immers in 1313 reeds genoemde St. Mauritskapel, valt bij die trotsche kerkgebouwen wel geheel in het niet. Welk een tegenstelling vormt de sobere kleine kapel met de rijk met beeldwerk gesierde St. Sebalduskerk, een der schoonste Deutsche gothische gebouwen, in hare onmiddellijke nabijheid! En ook haar gebouwen, het hore eenige merkwaardige epitaphen bevatten, kan de vergelijking met den statigen buurman, waarvan zij slechts door de Rathausplatz is gescheiden, moeilijk doorstaan. Maar toch behoort de St. Mauritskapel tot een der merkwaardigheden van de aan oudheden zoo rijke stad, vooral

dank zij het eeuwenoude „Wirtshaus”, tegen haar noordelijken gevel gebouwd, dat den gemoedlijken naam van „Bratwurstglöcklein” draagt, en waar bij voorkeur de befaamde Neurenberger „Bratwürsten mit Kraut” worden verorberd. ☼ Eeuwenoud is inderdaad dit kroegje! Wordt het niet reeds in 1344 — als de „Köchen am Kirchhof” genoemd? En als er in 1519 sprake is van de „Garküche” bij de St. Moritzkapel, is wederom ons „Bratwurstglöcklein” bedoeld. Intusschen — het tegenwoordige huisje, in elk geval de barok afgedekte zijgevel (dogteeten wij liet de voorgede noemen?) aan de westzijde, dagteekent eerst uit 1655. ☼ Ieder bezoeker van Neurenberg kent het „Bratwurstglöcklein”, want men vindt het in het oudste en mooiste gedeelte van de oude stad, de z.g.n. Sebalder Seite ten noorden van de Pegnitz. Onze afbeelding geeft een goede voorstelling van het grappige huisje tegen de kapel; deze laatste echter is eenigen tijd geleden gerestaureerd en sindsdien vertoont haar westgevel weer den rooden baksteen, die op onze afbeelding nog door een pleisterlaag is bedekt. ☼ St. Mauritskapel en Bratwurstglöcklein behooren wel niet tot de fraaiste, maar zeker toch wel tot de meest typische overblijfselen van het oude Neurenberg. L.

DE ST. MAURITSKAPEL MET HET BRATWURSTGLÖCKLEIN TE NEURENBERG.

VERPLETTERD.

OF ik mee wou gaan”, vroeg hij. „Graag”, zei ik, want ik begreep dadelijk dat hij „wat had”, — „graag, als je me tenminste zegt wat er is, want van verrassingen hou ik niet bijzonder veel”. — „Een paar boschuilen”. ☼ 'k Schoot mijn oude demi aan, greep mijn stok, en vroeg met de hand aan den deurknop: „Hoe en waar gevangen?” Je moet weten, dat ik sedert het voorjaar geen boschuil meer haar oe oe liedje had hooren zingen en al eenigen tijd met de vrees in 't hart rondliep, dat die mooie lieve uilen geen broedholte in onze Ruurlosche Meene hadden kunnen vinden, nadat de cycloon van 1925 honderden holle boomen had ontworteld of geknakt. ☼ Voordat hij kon antwoorden, had ik er nog bijgevoegd: „Ik wist niet dat jij je ook zoo interesseerde voor de levende natuur”.

Nu was 't heelemaal niet netjes van me dit te zeggen, want ik weet heel goed dat hij bijzonder thuis is in de flora van de Graafschap en me vaak interessante episoden uit het leven van de vogels vertelde, die hij-zelf had waargenomen, maar ik zag hem op dat oogenblik uitsluitend als ijverig en enthousiast keienklopper, die over de groeven in den Lochemschen en den Needschen berg, de vindplaatsen achter Groenlo in 't Zwilbroek en in Corle onder Winterswijk en — om wat verder uit de buurt te gaan — over een snel afgegraven St. Pietersberg met zooveel geestdrift weet te spreken, dat hij een hart zoo koud als steen nog warm weet te maken voor allerlei anti-diluviaansche versteeningen. — „Ik heb ze niet gevangen”, zei hij, „ze liggen dood in de Meene”. ☼ Toen zijn we naar 't bosch gegaan tot op de wijde plek, waar de stormgod in 1925 zoo heeft huisgehouden. Aan den rand van de wildernis, waar een verwrongen kluwen van stammen, takken en struiken zich tegen de lichte ruimte scherp afteekent, staat een dicht struweel van glanzend groene hulst, waarboven de ineenvloeiende kronen van een groep beuken zich welfen. Een geweldige stam ligt ter aarde, niet heelemaal, want op een hoogte van drie meter boven den grond is hij afgeknaapt. Het bovenste stuk met de kroon is er door een fellen windstoot afgesleurd. Dat groote stuk ligt op den grond. En op het nog staande gedeelte ligt een verwarde troep bruine takken, dorre bladeren, mos en veeren. Ik herken

den rommel dadelijk als 't overblijfsel van een groot vogel-nest. Hoe kwam dat daar op dien boomstomp? — „Kijk maar onder den neergevallen stam”, zei mijn vriend. Ook daar resten van een nest, uiteengereten en verrafeld, en naast den stam de lijkjes van drie uilen, jonge uilen, maar vol in de veeren en met stevige wicken. ☞ We nemen ze op. Daar ligt er een op mijn knie met slappen hals en open wicken, de bruine verstandige oogen gebroken in den dood. Hoe mooi, hoe kleurrijk is 't diertje nog! De rug bruingrauw met veel grijs, de borst en de buik roestbruin met overlansche donkere vlekken en overdwarse golflijntjes, de broekveeren grijs en de staart gespikkeld. Mooie uil, ellendig omgekomen met twee van haar zusjes. Hoe? We zien het duidelijk. De rukwind heeft den stam gebroken waar deze het zwakst was, juist op de plaats, waar de stam de groote holte had, die het uilen-nest heeft geborgen. Waarschijnlijk had de uilenfamilie daar beschutting gezocht tegen het ruwe weer van den vorigen dag en waren de drie jongen onder den vallenden stam verpletterd. „Hoe jammer!” zeiden we. ☞ „Jao, da's jammer, dat is 't”, zei den volgenden morgen een boerenjongen, dien ik daar bij mij riep, toen hij passeerde. — „Waarom?” vroeg ik. — „O, die oelen, die eat alderlei schadelike diers, zoas weulen (mollen), rotten en moezen”. — „Ook wel eens een vogeltje?” — „Bo jao, maar dat beteikent niks, zo'n mussche”. ☞ Vroeger, toen onze boeren nog hun oud Saksisch „lös hoës” bewoonden, stond de uil, vooral de kerkuil, bij hen nog hooger in eere dan nu. Voor in den gevel werd voor haar een opening gemaakt, om 's nachts door 't „oelengat” vrij te kunnen in- en uitvliegen. ☞ En nu zal men misschien willen weten, wat ik daar den volgenden morgen deed. Och, niets, 'k ging onwillekeurig dien kant op, maar 'k ben heel blij, dat het een goede geest was die mij leidde. ☞ Nauwelijks was de jongen heengegaan en zat ik alleen in de stilte, of een zacht geknap als het tonggeluid van een voerman die zijn stilstaand paard aanzet, trof mijn oor. 't Kwam uit de onderste takken van een beuk, recht tegenover me. Daar zat een groote oude uil in 't schemerdonker van het dennegroen op een dikken tak tegen den stam aan. Zij keek mij aan, draaide den kop naar links en naar rechts en liet haar glanzende oogballen geelachtig fonkelen. ☞ „Treur je, moedertje, over je doode kinderen?” Zij antwoordde niet. We bleven mekaar een heele poos aankijken. ☞ Eindelijk stond ik op en ging heen. Zij keek me na maar verliet haar zitplaats niet. KERST ZWART.

VAN VERRE STRANDEN.

I

IN slechts drie dagen bracht de „Gorgon” van de West-Australian Joint Service mij van Java's Oostelijkste haven Banjoewangi, naar het op de Noordwest-kust van Australië gelegen plaatsje Broome, de parelstad van het Australische vasteland met haar lange, geheel van Jarrah hout gebouwde pier, haar grillige kusten en diep turkoois gekleurde zee. ☞ Te Broome zijn eenige groote veefokkerijen, maar overigens is het stadje geheel aangewezen op het parelvisschersbedrijf. Jammer genoeg voor dit aardige plaatsje met zijn drie honderd volwassen blanke en ongeveer vier duizend gekleurde inwoners, allen direct en indirect betrokken bij deze tot voor eenige jaren nog zoo loonende industrie, zijn de kosten van pelschelpwinning hooger dan de tegenwoordige prijs der parels, zoodat verlies wordt geleden; menige schoener en logger ligt dan ook op het droge, en vele booteigenaren zoeken hun levensonderhoud in het visschen naar tripang (bêche de Mer) en in de schilpadvangst. Duizenden schildpadden bevolken nog deze eenzame kusten en de vischrijke van deze wateren is enorm. ☞ Het zeer dun bevolkte binnenland is een dorado voor den jager: 10-tallen soorten buideldieren, w.o. de reuzenkangoes, bewonen het land; Emu's en Casuarissen, wilde kalkoenen, waterwild in alle soorten, van de talrijke wilde eenden af tot de pelikanen, verschaffen een heerlijk gebrad,

en wilde groenten benevens eetbare wortels vormen een afwisseling op het menu. Verwilderde geiten van Europeeschen oorsprong houden zich in grooten getale voornamelijk in het rotsachtig gedeelte der kust op en dit alles geeft den indruk van oneindigen overvloed. Het eenige roofdier, naast de kleinere wezels en dergelijke, is de Dingo, de Australische wilde hond, een dier, veel gelijkenis vertoonend met de op alle Nederlandsch-Indische eilanden voorkomende paria-honden, doch edeler en natuurlijk beter gevoed. — ☞ Aan deze tropische kusten, ver van Europeesche nederzettingen, leeft de groote, pikzwarte inboorling nog geheel in den natuurstaat. Kleeding draagt geen van beide sexen en wanneer deze menschen trekken, wordt nimmer proviand mede genomen. De zeeën, de rivieren en kreeken, alle voorzien hen van voedsel. ☞ Behalve schildpadden en visschen, welke door de inboorlingen op handige wijze met speren worden gedood, zitten bij eb aan de rotsen duizenden oesters en andere eetbare weekdieren. Een festijn is het, wanneer een augong, zeekeof of zeemeermin wordt ge-

dood. De Augong is, evenals de walvisch en de dolfin, een zoogdier en moet voor lucht-vulling harer longen aan de oppervlakte komen. In een sledevormig bootje, feitelijk alleen bestaande uit eenige aan elkander verbonden platte houten sleden, vervolgt men het dier en sluit het den weg naar de volle zee af. Verschijnt het even aan de oppervlakte, dan vliegende lange, scherpe speren door de lucht, en wonderlijk is het te zien, hoe juist de inboorling weet te treffen. De Augong is ongeveer zeven voet lang en zijn blank vleesch is zeer smake-lijk. Vooral voor Chineezers is het een uitverkoren gerecht, dat zij van de handelaren langs de kust opkopen in schoongemaakten toestand, gezouten en gerookt. ☞ De Australische inboorling behoort, zooals dit met alle zéér oude rassen het geval is, tot een uitstervend volk, dat tot een der primitiefste menschensoorten op deze wereld is te rekenen, en zijn taal en geheele levenswijze duiden op een uiterst lagen trap van ontwikkeling. Hij is overigens zeer wel gebouwd en zelden beneden zes voet lang. Wreed is dit volk en veelal onbetrouwbaar; het beoorlooft elkander om kleinigheden. Vrees weerhoudt hen in de nabijheid van Europeesche nederzettingen meestal van misdaad, hoewel het „speeren” van vee op de geweldig uitgebreide „Cattle stations” nogal eens voorkomt. Het is verboden op poene van groote geldboeten of gevangenisstraf, aan de inboorlingen sterken drank te verschaffen, daar dit vrijwel altijd bloedige vechtpartijen ten gevolge heeft. ☞ Ik hoop, dat het bovenstaande geen aanleiding zal worden voor barmhartige zielen in Uw goede land, voor deze „arme blinde heidenen” sokken en warme baaitjes te gaan breiden. Men zou, als zij ze aantrokken, hunne uitsterving maar bespoedigen. ☞ In het Gouvernement West-Australië zijn nog onge-

VAN VERRE STRANDEN.
INBOORLING VAN NOORD
WEST-AUSTRALIË.

veer 23.000 „niggers”, van wie 10.000 als nomaden leven. Deze wilde stammen maakten het den blanken kolonist, door het dooden van zijn vee, zeer lastig. De politie, welke „Black trackers”, zwarte spoorzoekers, in dienst heeft, had zoo haar handen vol met dit volkje, en het voeden en huisvesten der gevangenen kostte het Gouvernement zóóveel, dat besloten werd slachtvee te fokken en dit aan de niggers te verstrekken. Zoo werd in 1891, op ongeveer tachtig mijlen van Broome, „Beagle Bay Mission station” opgericht, welke missie nu beschikt over tien duizend acres weidegrond, waarop 2500 stuks koeien, 400 geiten en 100 varkens grazen, benevens paarden voor tuinwerk. Alle inboorlingen, die hier om voedsel vragen, zijn welkom en dit heeft den diefstal van vee tot belangrijk geringere afmetingen teruggebracht. De Vaders van de missie zetten hunne gasten als kleine tegenprestatie aan licht werk op de farm, hetwelk zij echter met tegenzin en met voor een gewoon mensch niet te begrijpen luiheid verrichten. ☞ Beagle Bay Mission heeft nu vele gebouwen, alle opgetrokken van natuursteen. Het inwendige van het kerkje is geheel bekleed met parelmoer en de prachtigste schelpen; zelfs kostbare parels ontbreken niet aan de versiering. Het terrein in de omgeving van de gebouwen is zeer waterrijk en alle tropische vruchten

VAN VERRE STRANDEN.
LOGGER VOOR DE PARELVISSCHERIJ, VOOR BROOME.

en vele Europeesche groenten, groeien er in wilden overvloed. ☼ Daar Broome voor zijn parelvloot van de diensten van ongeveer vier duizend Aziaten, voornamelijk Maleiers en Japannezen, gebruik maakt en het dezen menschen, die hier met een tweejarig contract verblijven, verboden is hunne vrouwen mede te nemen, kon het gebeuren, dat er met de maar al te gewillige boschniggersvrouwen al te innige betrekkingen werden onderhouden, met het gevolg, dat voor en na vele halfbloeds het levenslicht zagen. Deze „half-casts” gaven dikwijls veel last. Veel intelligenter dan de boschnegers, zijn zij in hunne eischen hooger en het zuivere nomadenleven trekt hen niet aan. Vele diefstallen en roofpartijen, door de blanke kolonisten gewapenderwijs bestreden, waren het gevolg. De Regeering heeft toen ingegrepen en nu worden alle halfbloeds-kinderen, vrijwillig of niet, door de missievaders opgevoed en onderwezen. ☼ Vele van deze leerlingen, vooral de door blanke vaders verwekte, werken nu als onderwijzer op deze nuttige instelling. De moeders mogen desgewenscht bij de kinderen blijven. Trouwens, zooals boven reeds gezegd werd: iedere inboorling is op de missie welkom. Als bediende zijn deze halfbloeds door de blanke bewoners van tropische Australië meer gezocht dan de uiterst luie „Bingeg” (mannelijke inboorling) of „Gin” (vrouwelijke inboorling). ☼ Zéér, zéér veel is er nog te vertellen over deze nog zoo onbekende tropische landstreek van het vijfde werelddeel, en als de redactie van „Buiten” hiervoor hare kolommen wil beschikbaar stellen, zal dit niet de laatste keer zijn, dat ik mij nederzet om met U te praten over en „van verre stranden”.

(Wordt vervolgd).

W. A. SCHRAUWEN.

IN HET RIJK DER STILTE

2) DOOR CHARLES G. D. ROBERTS

DE ROEPSTEM VAN HET NOORDEN. (Vervolg).

DE oude berin keek eenige minuten begeerig naar de jongen. Toen keerde zij op in het oog vallende wijze het heele tooneel den rug toe en schuifde landwaarts tusschen de schotsen en rotsen, terwijl het jong haar rustig volgde. ☼ Toen zij eenmaal buiten het gezicht der walrussen was gekomen, versnelde zij haar stap, tot het jong moeite had haar bij te houden, draaide om den inham heen en kroop tersluiks van den anderen kant naar het punt waar de jonge dieren lagen. De wind blies zacht uit hun richting, haar kussen-pooten maakten geen geraas en zij zorgde geheel buiten het gezicht te blijven. Toen zij voorzichtig om een opstaand ijsblok heen keek, zag zij dat een der wijfjes uit het water gekropen was en zich voor een middagdutje naast haar jong had uitgestrekt. Toen trok zij haar kop terug en bleef alleen op het gehoor en op de reuk het spoor verder volgen. ☼ Ten slotte kwam zij op den juisten afstand voor den aanval. Geen dertig el van haar af kon zij het luide ademen van het slaperige wijfje op het ijs horen en het plassen van het jong, maakte ze hem duidelijk dat hij moest blijven waar hij was, tot ze weer tijd voor hem had. Daarop spande zij

haar machtige spieren tot zij leek op een groote, gespannen boog, schoot uit haar schuilhoek te voorschijn en overviel de slapers. ☼ Toen die witte gestalte des verderfs onverwacht op hen los stormde, ontwaakten het wijfje en een der jongen door intuïtieve paniek en rolden met verbazingwekkende, bliksemsnelle vlugheid het water in. Maar het andere jong was niet vlug genoeg. Eén onhandige poging deed het om zich in veiligheid te brengen, één heesche wanhoopskreet stootte het uit, alsof het wist dat zijn uur had geslagen. Toen brak een krachtige slag zijn nek; en toen zijn lompe pooten slap op het ijs vielen, greep de berin het beet en begon het van den rand van het water weg te sleuren. ☼ Op dat moment bemerkte zij een groote, logge gestalte die achter haar het ijs opkroop. Zij nam aan, dat dit de moeder van het gedooide jong was en sloeg er geen acht op. Als tegenstanders minachtte zij walrus-wijfjes, ofschoon zij ze als prooi hoog schatte. Zij zou met dat exemplaar straks wel even afreken; en dan zou zij vooreerst een flinken voedselvoorraad hebben. ☼ Even later echter — als zij zich verwaardigd had om te kijken — zou zij een groote grijs-en-bruine, knobbel-huidige gestalte achter zich bemerkt hebben, waarboven zich een afschuwelijke kop met dreigende, rechtstandige slagstanden vertoonde en die zich op breede vinpooten vlak achter haar verhieft. Het jong, dat uit zijn schuilplaats loerde, zag het gevaar, maar begreep het niet. Het volgende oogenblik viel de groote gestalte neer, drukte het achterlijf van de berin plat op het ijs, terwijl die groote slagstanden, die — gelukkig voor haar — niet juist geaakt hadden, een lange, roode scheur maakten in haar rechter-schouder. ☼ Met een grommenden gil van woede en pijn wong de berin zich onder het druipende lichaam van haar aanvaller uit en vloog woest op hem toe. Slag op slag bracht zij hem toe met haar vreeselijken voorpoot, gewapend met klauwen als stalen beitels. Maar de huid van den kolossalen walrus had de taaiheid van verscheidene lagen van gelooid leer; en ofschoon zij bij iederen scheurenden slag zijn bloed in stroomen deed vloeien, gelukte het haar niet hem een slag toe te brengen, die hem buiten gevecht stelde. Met zijn kleine, diep-liggende oogen rood van woede, hief de walrus zich op zijn vinpooten op, en zich vallen latend met onhandige, maar onweerstaanbare kracht — als een omvallende berg — trachtte hij zijn vijandin te verpletteren en haar tegelijkertijd te dooden door de geweldige stooten van zijn slagstanden. Onder het vechten loeide hij heesch en hijgde met luide, blazende ademstooten, terwijl de wijfjes langzaam op en neer zwommen langs den rand van het ijs en naar den strijd keken met hun kleine, uitdrukkingloze oogen. ☼ De oude berin was lam en pijnlijk door dien eersten, verpletterenden aanval en kon bijna haar achterpooten niet gebruiken. Niettemin was zij nog te vlug dan dat haar onbeholpen tegenstander haar opnieuw een dergelijke slag kon toebrengen. Naarmate zij zijn slechte gerichte aanvallen ontweek, leidde zij hem steeds verder over het ijs, steeds verder weg van het element waarin hij thuis hoorde en onoverwinnelijk was. Als zijzelf niet gewond was geweest, zou hij zijn misplaatsten moed met zijn leven hebben geboet want dan

VAN VERRE STRANDEN. NIGGERS VAN BROOME IN FEESTDOS.

Foto C. Steenbergh.

GEZICHT OP ZUTFEN AAN DEN IJSELKANT.

had zij hem zoo lang vermoeid tot zij zijn keel had kunnen bereiken. Maar nu voelde zij hoe haar krachten haar begaven door bloedverlies en de duldelooze pijn in haar gekneusde achterpooten. Zoodra zij begreep, dat haar kracht te kort zou schieten en dat zij wellicht spoedig niet meer in staat zou zijn den geweldigen stormloop van haar aanvaller te ontwijken, werd zij door angst bevangen. Wat zou er van het jong terecht komen, als zij gedood werd? Zij draaide snel om, liep naar de plek waar het jong, zacht jankend, stond te wachten, besnuffelde het zorgzaam en leidde het weg door de blauwe, schitterende schotsen. Na dit ongeval onthield de berin zich eenige weken van de jacht en bleef ronddwalen in de zonnige valleien, verzorgde haar wonden, en voedde zich met de jonge wortels en de malsche grassen, die haastig opschoten, waar de sneeuw een stukje aarde onbedekt liet. Door dit zuivere en bloed-koelende dieët genazen haar wonden snel. Toen keerde zij met hernieuwde kracht en een sterker verlangen naar rood vleesch-voedsel terug tot de jacht op zeehonden: Maar de walrussen liep ze met een onverstillig gezicht voorbij. — Na inmiddels zond de Poolzomer, met zijn voortdurende zon een snelle, heerlijke warmte uit naar de aarde; en de barre wereld kreeg een lachend aanzien, met levendig groen langs de borrelende bronnen der stroompjes en plotselinge franjes van bloesems, geel en rose, langs de randen van het eeuwige ijs en met het fladderen van fraai getinte vlinders in iedere zuidwaarts-hellende rotsholte, die aarde genoeg bevatte om bloemen te laten wortel schieten. Soms waagden de kleine, gevleugelde avonturiers zich boven de sneeuw, op gevaarlijke onderzoekstochten buiten de nauwe grenzen van hun tehuis. In den regel vielen die overmoedige zwerfers verkild neer en stierven op de sneeuw, alvorens zij konden terugkeeren; en het jong, aangetrokken door de fel-kleurige vlekken op de grauwe verlatenheid, liep er vroolijk heen om ze op te pakken en te verorberen. Dien heelen zomer hielden het jong en zijn moeder zich afzijdig en vermeden het gezelschap der andere beren, die over de rotsen of ijsschotsen dwaalden of de zonnige dalen bezochten om hun voedsel te zoeken in den kortstondigen plantengroei. Intusschen groeide het jong, dat al het voedsel en al de zorg genoot, die gewoonlijk tusschen twee verdeeld moesten worden, snel in grootte en in de wijsheid van het Noorden. Met zijn moeder's voorbeeld voor oogen, leerde hij zeehonden jagen, de sluimerende watervogels besluipen, den geenkwaad-vermoedenden visch uit de zee scheppen en den dommen haas of den sluwen vos bespringen. Maar hij had een grooten hekel aan zwemmen en ging nooit het water in, tenzij hij er toe gedwongen werd door den dwingenden poot zijner moeder. De verstandige, oude berin, die wist hoezeer zijn succes in den strijd om het bestaan afhing van zijn zwemkunst, duwde hem van tijd tot tijd het water in en dwong hem er in te blijven, al protesteerde hij ook met heftige klaagtonen. Zoo leerde hij zijn noodzakelijke lessen. Maar hij hield veel meer van jachten te land, en blijkbaar zou slechts de ergste honger hem er ooit toe brengen de zeehonden in hun eigen element te volgen. De zaak was, dat sinds dien gedenkwaardigen dag, waarop hij zijn moeder den aanval van den walrus had zien verduren, hij de zee was gaan be-

schouwen als het speciale terrein der walrussen, en hij maakte ongaarne inbreuk op hun rechten. Toen de zomer even snel verdween, als hij gekomen was, bleef het jong plotseling alleen in zijn grimmige wereld. Dat gebeurde zoo. Op een dag van hongerlijden, toen de jacht zijner moeder geen succes had gehad, bracht de wind over een rotskam den scherpen, verrukkelijken geur van versch bloed. Voorzichtig als een kat sloop de berin om de rots, terwijl het jong haar achterna kroop. Wat zij toen zagen, hadden zij nog nooit gezien. Vlak bij den waterkant waren drie mannen bezig een paar zeehonden te villen en in stukken te snijden. Het jong bleef staan. Een natuurlijke, ingeboren voorzichtigheid vertelde hem, dat de mensch een gevaarlijk dier was. Maar de oude berin, die evenmin als haar jong ooit menschen gezien had, was te hongerig om te luisteren naar de waarschuwing die haar intuïtie haar toefluisterde. Bovendien had zij een kwade bui en vond zij, dat die vreemde wezens inbreuk maakten op haar jachtgebied. Daarbij kwam, dat de indringers er heemaal niet angstaanjagend uitzagen, zoodat zij begreep, dat zij ze met een enkelen slag van haar poot kon doden. Er kwam een groene glans in haar oogen terwijl zij — haar smalle, slangachtige kop vooruit gestoken, den bek half geopend — op het groepje toestapte in de verwachting het bij haar nadering te zien uiteen stuiven en haar in het onbetwist bezit van haar prooi te laten. Toen zij naderbij kwam, hielden de mannen op met werken, gingen overeind staan en keken haar aan. Eén oogenblik stonden zij onbewegelijk. Toen zagen zij, dat zij ernstige plannen had en twee hunner gingen opzij en namen dingen op, die leken op twee lange stokken, die glinsterden in de zon. De eene man deed een stap vooruit en richtte den stok op haar op een wijze die haar voorkwam een uitdaging te zijn. Met een toornig gebrul sprong zij op hem toe. Uit de punt van den stok barstten een vlam en een knal, met een klein wolkje blauwe rook, dat als een schim over de golven verdween. Het had de geest van de oude berin zelf kunnen zijn, die onwillig terugkeerde naar de grimmige, doodsche wereld waaruit zij ontstaan was; want op het oogenblik van zijn verschijning was zij voorover gestort op haar snuit en bleef zij bewegingloos liggen, met een kogel door de hersens. Het was een prachtig schot; maar de man, die het gelost had, vond dit heel gewoon. Binnen enkele minuten werd het slappe, warme lichaam behandeld als dat der zeehonden, want het was een mooie vacht en versch berenvleesch was een niet te versmaden lekkernij voor Poolreizigers. Maar het jong was geen getuige van dit bloedige slachterswerk. Toen hij zijn moeder zag vallen, deinsde hij overweldigd van angst achter een rots terug, draaide zich om en rende weg tot hij niet meer loopen kon. Toen hij een beschutte vallei bereikt had, waar hij en zijn moeder zich vaak te goed hadden gedaan aan de lekkere planten, kroop hij weg onder een rots en bleef daar uren liggen bibberen, te bang zelfs om te janken. In den beginne leed het jong ontzettend van eenzaamheid en vagen angst; maar geleidelijk deed het nijpen van den honger hem zijn verlies vergeten en al jagend op voedsel wist hij zich aan de omstandigheden aan te passen.

(Wordt vervolgd).